

W WALCE Z CHOROBIAMI NOWOTWOROWYMI

W ostatnich latach stale wzrasta liczba osób zapadających na choroby nowotworowe, które stały się drugą pod względem częstości przyczyną zgonów w krajach rozwiniętych. Walka z chorobami nowotworowymi zaczyna się od zapobiegania ich powstawaniu – poprzez wpływanie na zmianę stylu życia, edukację, usuwanie zmian przednowotworowych. Następnym ważnym momentem to jak najwcześniejsze wykrycie choroby w fazie, gdy jest ona całkowicie wyleczalna, czemu służą m.in. badania profilaktyczne (cytologia, mammografia), ale także kształtowanie wśród pacjentów postawy poszukiwania pomocy medycznej w razie jakichkolwiek podejrzanych objawów, a u lekarzy pierwszego kontaktu tzw. czujności onkologicznej. Jeżeli nowotwór zostanie już stwierdzony, najważniejsze staje się szybkie wdrożenie właściwego leczenia, często z zastosowaniem skojarzenia kilku metod – chirurgii, radioterapii, chemioterapii, w odpowiedniej kolejności. Na każdym etapie choroby pacjent ma zapewnione leczenie wspomagające – nakierowane na objawy choroby (np. leczenie przeciwbólowe) lub działania uboczne terapii (np. leczenie przeciwwymiotne), a także rehabilitację i wsparcie psychologiczne.

Profilaktyka i szeroko rozumiane leczenie schorzeń nowotworowych jest jednym z priorytetów dla Małopolskiego Oddziału NFZ, który dokłada wszelkich starań, aby zapewnić finansowanie leczenia dla wszystkich pacjentów onkologicznych na odpowiednim poziomie.

ZDARZYĆ PRZED CHOROBA - PROGRAMY PROFILAKTYKI FINANSOWANE PRZEZ MOW NFZ

PROGRAM PROFILAKTYKI RAKA PIERSI

Program przeznaczony jest dla pań w wieku od 50 do 69 lat, ubezpieczonych, które w ciągu ostatnich 2 lat nie wykonywały mammografii. Panie z określonej grupy wiekowej zgłaszają się z dowodem ubezpieczenia, bez skierowania, do jednej z wymienionych placówek (w tej chwili w Małopolsce badania wykonuje się w 20 pracowniach).

Kobiety z nieprawidłowym wynikiem mammografii kierowane są na diagnostykę uzupełniającą: USG piersi i/lub biopsję cienkoigłową i/lub biopsję gruboigłową z badaniem histopatologicznym. Badania te są wykonywane w ramach tego samego programu i są bezpłatne.

Kobiety młodsze niż 50 lat i starsze niż 69 lat mogą poprosić o skierowanie lekarza specjalistę – onkologa lub ginekologa – wizyta u nich nie wymaga skierowania.

PROGRAM PROFILAKTYKI RAKA SZYJKI MACICY

Z badań w ramach programu mogą skorzystać kobiety w wieku od 25 do 59 lat,

ubezpieczone, które w ciągu ostatnich 3 lat nie wykonywały badania cytologicznego. Panie z określonej grupy wiekowej mogą zgłosić się same, do wybranej przez siebie dowolnej poradni ginekologiczno-położniczej, która ma podpisany kontrakt z NFZ. Lekarz na podstawie wywiadu ocenia czynnik ryzyka wystąpienia nowotworu szyjki macicy i pobiera materiał do badania cytologicznego. Pacjentki osobiście odbierają jego wynik.

W przypadku konieczności (zły wynik) wykonane jest badanie pogłębione (kolposkopia, badanie histopatologiczne wyinków).

Kobiety młodsze niż 25 lat i starsze niż 59 lat, mogą skorzystać z badania cytologicznego w ramach porady udzielonej przez lekarza specjalistę.

DIAGNOZA TO NIE WYROK - BADANIA U LEKARZA SPECJALISTY

Profilaktyka jest sposobem wykrywania bezobjawowych wczesnych zmian nowotworowych w grupach największego ryzyka. W przypadku zaobserwowania niepokojących objawów, nawet niewielkich ale nie ustępujących lub nawracających, należy niezwłocznie skorzystać z konsultacji lekarskiej. W zależności od charak-

teru objawów można skorzystać w pierwszej kolejności z badania przez lekarza podstawowej opieki zdrowotnej, który może skierować pacjenta do dalszych badań lub konsultacji; można też udać się bezpośrednio do jednego ze specjalistów, do których nie jest wymagane skierowanie, między innymi
- ginekologa i położnika,
- dermatologa,
- okulisty
- onkologa

GDZIE SKIEROWAĆ SVOJE KROKI? LEKARZ SPECJALISTA, CZY ONKOLOG?

Do poradni onkologicznej nie jest wymagane skierowanie, służy to skróceniu drogi pacjenta z podejrzany objawami do specjalisty. Rola onkologów polega jednak przede wszystkim na opiece nad pacjentem z już stwierdzoną chorobą nowotworową. Ponieważ nowotwór może dotknąć różnych części ciała, najczęściej jest diagnozowany przez lekarza innej specjalności, np. pulmonologa, laryngologa, chirurga, urologa, ginekologa. Lekarz onkolog na podstawie wyników wykonanych badań ustala plan leczenia, aby zapewnić choremu optymalną kurację w zależności od rodzaju no-

wotworu, zaawansowania choroby oraz stanu zdrowia pacjenta.

FORMY TERAPII FINANSOWANE PRZEZ MAŁOPOLSKI ODDZIAŁ NARODOWEGO FUNDUSZU ZDROWIA

Najczęściej stosowane formy leczenia nowotworów stanowią: leczenie chirurgiczne, leczenie systemowe (głównie chemioterapia) oraz radioterapia. Leczenie chirurgiczne jest prowadzone nie tylko w specjalistycznych oddziałach chirurgii onkologicznej, ale także

w wielu innych oddziałach zabiegowych, stosownie do lokalizacji nowotworu – chirurgii ogólnej, chirurgii klatki piersiowej, ginekologii, laryngologii oraz wielu innych specjalności operacyjnych. Radioterapia, czyli leczenie napromienianiem, wymaga zaawansowanego sprzętu i specjalnie przystosowanych pomieszczeń, dlatego takich ośrodków jest niewiele. W 2008 roku do 2 istniejących dotychczas w województwie placówek – Instytutu Onkologii w Krakowie oraz Uniwersyteckiego Szpitala Dziecięcego w Krakowie – dołączył nowoczesny ośrodek radioterapii w Szpitalu Specjalistycznym im. Św. Łukasza w Tarnowie, co poprawiło dostęp pacjentów do tej formy terapii. Chemioterapia jest prowadzona w oddziałach i poradniach onkologicznych lub w innych oddziałach które spełniają odpowiednie wymagania.

Należy również pamiętać, że większość leków przepisywanych na receptę w celu leczenia choroby nowotworowej lub jej powikłań jest dla pacjentów bezpłatna.

W Małopolsce w ramach kontraktu z NFZ działają 43 poradnie onkologiczne (poradnie onkologiczne dla dorosłych i dla dzieci, poradnie hematologiczne i poradnie chirurgii onkologicznej dla dorosłych i dzieci), **5 oddziałów chirurgii onkologicznej, 3 oddziały ginekologii onkologicznej, 8 oddziałów onkologicznych, 4 oddziały hematologiczne** (dla dzieci i dorosłych)

CHEMIOTERAPIA – palcówki posiadających umowy z MOW NFZ na chemioterapię

- Wojewódzki Szpital Specjalistyczny im. L. Rydygiera w Krakowie, os. Złotej Jesieni 1, tel. (012) 646 86 34
- Szpital Powiatowy w Chrzanowie, ul. Topolowa 16, tel. (032) 624 7344
- Szpital Miejski Specjalistyczny im. G. Narutowicza w Krakowie, ul. Prądnicka 35-37, tel. (012) 633 01 00 wew. 262
- Krakowski Szpital Specjalistyczny im. J. Pawła II, ul. Prądnicka, tel. (012) 614 20 00
- Szpital Uniwersytecki w Krakowie, ul. Śniadeckich 10, ul. Kopernika 40, tel. (012) 424 70 00
- Centrum Onkologii w Krakowie, Garncarska 11, tel. (012) 422 99 00
- Uniwersytecki Szpital Dziecięcy w Krakowie, ul. Wielicka 265, tel. (012) 658 20 11
- Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w Oświęcimiu, ul. Wysokie Brzegi 4, tel. (033) 844 34 01
- Zespół Opieki Zdrowotnej w Olkusz,

- al. 1000-Lecia 13, tel. (032) 758 12 00
- Szpital Powiatowy w Limanowej, ul. Józefa Piłsudskiego 61, tel. (018) 3301710
- Szpital Specjalistyczny im. H. Klimontowicza w Gorlicach, ul. Węgierska 21, tel. (018) 355 35 05
- SPZOZ im. J. Śniadeckiego w Nowym Sączu, ul. Młyńska 5, tel. (018) 443 88 77
- Zespół Opieki Zdrowotnej w Suchej Beskidzkiej Suchoa Beskidzka, ul. Szpitalna 22, tel. (033) 872 31 00
- Szpital Wojewódzki im. św. Łukasza w Tarnowie-Tarnów, ul. Lwowska 178 a, tel. (014) 631 52 46

PROGRAMY LEKOWE - placówki realizujące programy lekowe w woj. małopolskim

- Centrum Onkologii w Krakowie, Garncarska 11, tel. (012) 422 99 00
- Szpital Uniwersytecki w Krakowie, ul. Śniadeckich 10, ul. Kopernika 40, tel. (012) 424 70 00
- Wojewódzki Szpital Specjalistyczny im. L. Rydygiera w Krakowie, os. Złotej Jesieni 1, tel. (012) 646 86 34
- Szpital Wojewódzki im. św. Łukasza w Tarnowie, ul. Lwowska 178a, tel. (014) 631 52 46

W Małopolsce realizowane są programy obejmujące leczenie raka piersi, raka jelit grubego, nowotworów podścieliska przewodu pokarmowego (GIST). Terapie lekowe obejmują również leczenie glejaków mózgu, przewlekłej białaczki szpikowej, chłoniaków złośliwych oraz opornych postaci szpiczaka mnogiego (plazmocytozy).

Rosną nakłady na świadczenia onkologiczne

Małopolski Oddział z każdym rokiem przeznacza większe środki finansowe na profilaktykę i leczenie onkologiczne.

Nakłady finansowe na świadczenia w roku 2008

na chemioterapię dla małopolskich Pacjentów przeznaczono 50 219 080 zł

na onkologiczne programy terapeutyczne: 33 270 204 zł

na świadczenia na oddziałach onkologicznych: 13 221 956 zł

na świadczenia z zakresu chirurgii onkologicznej dla dorosłych i dzieci: 15 192 908 zł

na świadczenia w poradniach onkologicznych dla dorosłych i dzieci (poradnie onkologiczne, chirurgii onkologicznej i hematologii): 5 632 276 zł

W listopadzie Małopolski Oddział NFZ przekazał dodatkowo 7 mln zł na chemioterapię

i onkologiczne programy lekowe. Jest to element szerszego programu wdrażanego przez MOWNFZ we współpracy z Konsultantami Wojewódzkimi zmierzającego do poprawy dostępności do leczenia p/nowotworowego, tak aby pacjenci zdiagnozowani i zakwalifikowani do leczenia mogli być w sposób natychmiastowy tym leczeniem objęci. Ostatecznym celem działań Małopolskiego Oddziału całkowita likwidacja w Małopolsce do końca 2009 r. kolejek oczekujących na rozpoczęcie leczenia choroby nowotworowej